

AMERİKAN SİYASİ HAYATINDA EVANJELİK SOL

EVANGELICAL LEFT IN AMERICAN POLITICAL LIFE

Öğr. Gör. Hakan YILMAZ

Selçuk Üniversitesi Kadınhanı Faik İçil Meslek Yüksekokulu

ÖZET

1976 Amerika Birleşik Devletleri Başkanlık seçimlerinde ortaya siyasi bir güç olarak çıkan evanjelikler, sonraki yıllarda etkisini giderek artırmışlardır. Evanjeliklerin genel olarak sağ kanatta yer aldıkları ve Cumhuriyetçi partiye destek verdikleri düşünülse de, az da olsa sol kanadı ve demokrat partiyi destekleyen bir grup da vardır.

Bu makalede evanjelik sol kesim ana hatlarıyla incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Evanjelik Sol, Evanjelikalizm, ABD Siyasi Hayatı, Tony Campolo, Jim Wallis

ABSTRACT

The evangelicals, which emerged as a political force in the presidential elections of the United States of America in 1976, gradually increased their influence over the following years. Although the evangelicals are generally believed to have taken part on the right wing and support the Republican party, there is also a group that supports the left wing and the democratic party.

In this paper, the evangelical left will be studied generally.

Key Words: Evangelical Left, Evangelicalism, Political Life of the USA, Tony Campolo, Jim Wallis

GİRİŞ

Evanjelik terimi, 1976 yılında ABD başkanlık seçimlerini kendisi de bir Güney Baptisti olan Jimmy Carter'in kazanmasıyla dünyanın diğer kesimlerinde tanınmaya başlanmış hatta dünyaca ünlü *Newsweek* dergisi 1976 yılını "Evanjeliklerin Yılı" olarak ilan etmiştir.¹

Oxford İngilizce Sözlükte 'evanjelik' kelimesi İngilizcesi 'evangel' olan Yunanca kaynaklı 'euangelon' dan gelmektedir. Anlamı ise 'iyi haber, müjde' bizim anladığımız şekliyle Hıristiyanların kutsal kitabı 'İncil' anlamlarını içermektedir.² Evanjelikalizm, özede 18. yüzyılda Britanya'da ortaya çıkan oradan da Amerika kıtasının İngilizce konuşulan bölgelerinde meydana gelen dinde uyanış ve dini canlanma hareketleriyle ortaya çıkmış, günümüze kadar varlığını sürdüren, bir takım inanç, uygulama, alışkanlık ve muhalifliği bünyesinde barındıran mezhepler üstü bir dindarlaşma hareketidir.³ Evanjelik hareketi oluşturan dini gurupların ortak temel özellikleri İngiliz tarihçi David Bebbington tarafından dört ana başlık altında toplamıştır. Bunlar, kutsal kitabı tüm dini otoritelerin üzerinde kabul etmek olan *biblicism*, İsa'nın tüm insanlığın kurtuluşu için çarmıhta kurban edilmesini ifade eden *crucicentrism*, günahkar bir insanın Tanrıya doğru doğa üstü bir dönüşü veya döndürülüşü anlamında kullanılan *conversionism*, inancın faaliyetle ifade edilmesi ve başkalarının da değişimini sağlama çabası olan *activism* olarak tanımlanır.⁴

Evanjelik Solun Arka Planı

Günümüzde Evanjeliklerin büyük bir kısmının dindar sağ ile ilişkilendirilmesinin yanında sol siyasete meyilli bir kısım evanjeliklerin olduğu da bilinmektedir. Evanjelikler tarih boyunca daima sağcı siyaseti benimsemişlerdir. Bunun tam aksine Amerikan Koloni Döneminden Birinci Dünya Savaşına kadar geçen sürede Evanjelik Hareket yenilikçi bir yapı arz etmiştir. Sözgelimi, Batı'da kilise ve devletin ayrılması gereği fikri, devlet kiliselerine karşı çıktıkları için eziyet çeken Anabaptistler arasında ortaya çıkmıştır. 18. yüzyılın sonlarından itibaren toplumsal adalet, Evanjelik inancının belirleyici bir özelliği olmuştur. Bunun yanında köle ticaretinin ve sonrasında köleliğin kaldırılması Evanjelikler arasında öne

¹ Robert F. Cochran, *Faith and Law: How Religious Traditions from Calvin to Islam View American Law*, 91.

² <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/evangel> 03/04/2014

R.E. Olson *The Westminster Handbook of Evangelical Theology*, s.3.

³ Mark A.Noll, *The Rise of Evangelicalism*, s.17.

⁴ David W.Bebbington, *Evangelicalism in Modern Britain A History from 1730s to the 1980s*, Routledge, 1989. s.2,3

çıkan gündem konuları haline gelmiştir. Birçok evanjelik, Amerika'da köleliğin kaldırılması için çalışmış, Amerikan İç Savaşından sonra ise yoksulluk ve adalet gibi konulara el atmışlardır.⁵ 20. Yüzyıla gelindiğinde Evanjelik Hareket, Amerikan kültürünün içinde güçlü bir yapı olarak kalmaya devam etmiştir. Protestan yenilikçiler alkol karşıtlığı, kadın hakları, hapisane reformu, eğitim reformu, işçi hakları ve köleliğin kaldırılması gibi konularda topluluklar kurarak ağırlıklarını hissettirmişlerdir.⁶ Evanjeliclerin siyasal anlamda sağ ile ilişkilendirilmeleri 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan bir durumdur. 20. yüzyılın başlarında meydana gelen modernist ve köktenci tartışmalar birçok kiliseyi kutuplaştırmıştır. Gelişen bilimsel bilgi ile dini inançların ne ölçüde bağdaşıp bağdaşmaması gerektiği üzerine Amerikan Protestanları görüş ayrılığı göstermiştir. Ana akım Protestan geleneklerinin çoğu modernizmle uyum sağlayarak, modern bilgiyi yerleştirmek için; bu guruplardan ayrılan ve "fundamentalistler" olarak adlandırılan kesim ise Hıristiyan inancının esasları olarak gördükleri temel konuları korumak için karşı karşıya gelmişlerdir. Her iki kamptan aşırı liderler kendi tarafının aşırı kutuplaşmasına neden olmuştur.⁷ Bunun yanı sıra bu dönemde evanjeliclerin siyasal tercihleri farklılıklar arz etmiştir. Solcu ve sağcı hareketleri destekleyen evanjelicler kendi siyasal tercihleri doğrultusunda bir araya gelerek blok halinde hareket etmekten çok uzak bir görüntü arz etmekteydiler.⁸ 1930'lardan 1960'lara kadar, köktenci evanjelicler siyasetle uğraşmaktan ziyade cemaat yaşantısı, kutsal yaşam ve misyonerlik gibi faaliyetlerde bulunmuşlardır. 1950'lerde kendisine neo-evanjelik diyerek fundamentalistlerden farklı olduğunu ortaya koyan Billy Graham'in dini bilinci artırmak için yaptığı geziler ve vaazlar evanjelicleri siyasetten uzak tutmuştur. Bu dönemde, evanjelik üniversitelere bağlı dergilerde makalelerin ezici çoğunluğunun konularını evanjelizm, çalışkan olma ve disiplin, dine adanmışlık, ilham verici edebiyat, kutsallık, ibadet, İncil okuma ve cinsel saflık oluşturmaktadır. Önemli istisnalar dışında, köktenci Evanjelicler inançları uğruna siyasi adayları adına harekete geçmemişler ya da inançlarını bir siyasi harekete bağlamamışlardır. 1960'ların sonlarında, siyaset bilimcisi Lyman A.Kellstedt'in bir araştırmasına göre,

---

⁵ Craig S. Keener, *The Evangelical Left in History and Today*, 19 Haziran 2012, http://www.huffingtonpost.com/craig-s-keener/evangelical-left-in-history_b_1432540.html, 29/12/2016

⁶ Mokhtar Ben Baraka ve John Chandler, *The Evangelical Left and War*, Ed. Linda Martz ve Ineke Bocking, *Both Swords and Ploughshares: Interactions of War, Peace and Religion in America from the War of Independence to the Present*, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle, 2015, s.49

⁷ Craig S. Keener, a.g.m.

⁸ David R. Swartz, *Moral Minority : The Evangelical Left in an Age of Conservatism*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 2012, s.16

evanjeliklerin siyasetle ilgilenme, başkanlık seçimlerinde oy kullanma ve siyasi kampanyalara katılımlarının diğer dini guruplara göre en düşük seviyede olduğu belirtilmiştir.⁹

Modernist cephede yer alan guruplar günümüz yenilikçi veya solcu evanjeliklerin atalarıdır denilebilir. Bu gurup kutsal metinlerin geleneksel yorumlarına sıkı sıkıya bağlılığı sorgulamışlar ve kendi inançlarını modern dünyaya uydurmaya çalışmışlardır. Birçok modernist Sosyal Kilise Hareketi denen Hıristiyanların kapitalizme karşı gelerek aktif olmaları gerektiğini savunan görüşü desteklemişlerdir. Bu hareket sosyal adalete vurgu yapmakta, sosyal sorunların çözümünde Hıristiyanlık ilkelerine vurgu yapmaktadır. Ayrıca onlara göre İsa mağdurların en büyük savunucusudur. Sosyal Kilise hareketi Protestan guruplar arasında yer bulmuş ve siyasal görüşlerinin şekillenmesine katkıda bulunmuştur.¹⁰

Birinci Dünya savaşından sonraki dönemde ise Evanjelikler radikal sosyal adaleti destekleyen kimliklerini kaybederek daha çok kürtaja, eşcinselliğe, kadın haklarına, bilim ve liberalizme karşı olarak tanımlanmaya başlanmış, muhafazakâr siyasi blok içinde yer almışlardır.¹¹

Sosyal Kilise hareketinin mağdurlara yardım etme ilkesi 1950'li ve 1960'lı yıllarda güney eyaletlerde zenci Amerikalıların adalet ve eşitlik taleplerine desteğe dönüşürken, 1970lerde bu hareketin din adamları Vietnam Savaşını protesto etmiş, yine bu hareket 1980lere gelindiğinde nükleer silahsızlanmayı savunmuşlar, savaştan kaçan Latin Amerika mültecileri için barınma talep etmişlerdir. 1970lere kadar dini siyaset taleplerini hep yenilikçiler üzerinden yapmıştır.¹² Bu bağlamda Evanjelik Sol 1960 lı yılların muhafazakâr-yenilikçi tartışmalarından ortaya çıkan bir harekettir denilebilir. Kürtaj, eşcinsel hakları, kadın hakları, ırkçı tutumlar, Vietnam Savaşı ve Amerikan Kapitalizmi gibi konularda muhafazakârlarla aynı fikirde olmayan ve yenilikçi diye de adlandırılan Evanjelikler farklı bir tutum sergileyerek Evanjelik Sol Hareketinin temellerini atmışlardır.¹³ 1960'lı yıllarda solcu evanjelikler siyasal anlamda bir birliktelik gösterememişlerdir. Bunun nedeni ise dağınık ve

⁹ David R. Swartz, a.g.e. s.17

¹⁰ Laura R. Olson, Whither the Religious Left? Reliopolitical Progressivism in Twenty-First-Century America, (ed.) J. Matthew Wilson, *From Pews to Polling Places: Faith and Politics in the American Religious Mosaic*, Washington DC, Georgetown University Press, 2007, s.55-56

¹¹ Mokhtar Ben Baraka ve John Chandler, a.g.e. s.49

¹² Laura R. Olson a.g.e. s.56

¹³ David P.Gushee, *TheFuture of the Faith in America: The Public Witness of the Evangelical Center*, BaylorUniversity Press, Texas, s.60

kendi başına hareket eden bu gurupların farklı geleneklere mensup, farklı hisleri taşıyan bambaşka projeleri takip eden kişilerden oluşmasıdır.¹⁴

Yetmişli yıllarda, Evanjelik Sol, Protestanlığının gelişen bir kolu haline gelmiştir. Sol Evanjelicler ya da yenilikçi evanjelicler bünyelerinde İsa'yı da hippiler gibi kendi zamanının aykırı bir figürü olarak gören kişilerden tutun da *Sojourners* dergisini kuran sosyal adalet savunucularına kadar farklı kesimleri bir arada görmek mümkündür. Evanjelik kesimin büyük ölçüde desteklediği son Demokrat başkan olma özelliğini taşıyan Jimmy Carter'a göre Yetmişli yıllarda Evanjelik solcuların merkezini genç, beyaz Evanjelicler oluşturmakla birlikte zenci gençlerle de birlikte çalışmaktaydılar.¹⁵ 1973 yılı Kasım ayında Pensilvanya Palmer İlahiyat Okulu profesörlerinden Ronald J. Sider tarafından koordine edilen pastör, akademisyen ve sosyal aktivistlerden oluşan 53 kişilik bir gurup Chicago kentinde Amerikan Evanjelik Protestanları arasında ilerici siyasi hareketi pekiştirmek için düzenlenen bir çalıştayda bir araya geldiler. Birkaç gün süren yoğun tartışmadan sonra evanjelic solunun manifestosu olan "Chicago Deklarasyonu" yayınlandı. Bildiride Amerikan militarizmi, cinsiyet ve ırk ayrımcılığı, ekonomik adaletsizlik ve Başkan Richard Nixon'ın iktidar hırsı ve istismarı kınandı.¹⁶ Böylece birbirinden bağımsız hareket eden evanjelic sol bir araya gelme fırsatını bulmuştur.

Jimmy Carter, devletin farklı ırklara adaletle yaklaşması ilkesine olan bağlılığı ve yoksulluğun insanlar üzerindeki tahribatını azaltma taahhüdü ile solcu / yenilikçi Evanjeliclerin duyarlılığını Beyaz Saray'a kadar taşımıştır. Ancak Carter başkanlığa yükselirken, çeşitli olaylar Evanjelik Solun hızını kesmeye başlamıştır. Devlet Gelirler Dairesi ve Bob Jones Üniversitesi arasında geçen ırk ayrımcılığı üzerine gelişen olaylar, Üniversitenin vergi muafiyetinin kaldırılması fundamentalist kilise okullarının ve öğrenci velilerinin tedirginliği muhafazakar evanjeliclerin desteğini Jimmy Carter ve Demokrat Partiden çekmelerine neden olmuştur. Bu olaylar siyasal ibrenin yenilikçi evanjeliclerden muhafazakar evanjeliclere dönmesine neden olmuştur. 1980'de evanjelic sağcılarının yani fundamentalistlerin oluşturduğu Hıristiyan Sağ hareket Cumhuriyetçi partiden Ronald Reagan'ı destekleyerek başkan seçtirmişlerdir.¹⁷ Ronald Reagan'ın başkanlık yarışında "Hıristiyan Sağ" veya "Dindar Sağ" olarak bilinen Evanjelik Sağ ciddi bir siyasi güç olarak ortaya çıkmıştır. Genellikle

¹⁴ David R. Swartz, a.g.e. s.154

¹⁵ Elizabeth Bruenig, *Can the Evangelical Left Rise Again?*, 03/09/2015, <https://newrepublic.com/article/122716/can-evangelical-left-rise-again>, 29/12/2016

¹⁶ David R. Swartz, a.g.e. s.154-155

¹⁷ Elizabeth Bruenig, a.g.m.

muhafazakâr Hıristiyanların oluşturduğu Hıristiyan Sağ ve 1980'de 4 milyon üye sayısı ve 10 milyon dolarlık radyo ve televizyon reklam geliriyle güçlü bir yapıya sahipti. Muhafazakâr kesimi kendi amaçlarına göre harekete geçirmek için çok para harcayarak ve elindeki medya gücünü kullanarak oldukça etkili olan Hıristiyan Sağ, kürtaj ve eşcinsel hakları karşıtlığı ve okullarda cinsel eğitim karşıtlığını kullanarak Cumhuriyetçi Parti safında yer almışlardır.¹⁸ Hıristiyan Sağ, Evanjelik seçmeni Cumhuriyetçilerin yanına çekmekle kalmamış, aynı zamanda Cumhuriyetçi Partiye sadık olunması gerektiğini Evanjelik hayat tarzının dokusuna yerleştirmeye çalışmıştır.¹⁹

Evanjelik oyları toplama amacıyla Cumhuriyetçi adayların kürtaj, eşcinsel hakları ve İsrail konusundaki söylemlerini devamlı canlı tutmaları, partinin bir siyaseti haline gelerek Evanjelik Hıristiyanlığın sadece Hıristiyan Sağ ve blok halinde oy verdikleri kabul edilen Cumhuriyetçi Parti tarafından temsil edildiği gibi bir izlenimin yerleşmesine neden olmuştur. Evanjeliklerin sadece Cumhuriyetçilere oy verdikleri gibi bir inanış da aslında gerçeği yansıtmamaktadır.²⁰ Örneğin, Princeton Üniversitesinin 2000 yılındaki bir araştırmasında ABD evanjeliklerinin neredeyse üçte ikisinin kendilerini liberal ve ılımlı olarak gördüklerini belirtmiştir. 2009'da yapılan başka bir ankette ise, Evanjeliklerin % 35'ini Demokratlar, % 34'ünü Cumhuriyetçiler ve geri kalan kısmının kararsızların oluşturduğu sonucuna varılmıştır.²¹ Başka bir araştırmaya göre ise 2007 yılında Evanjeliklerin % 50'si Cumhuriyetçi Partiyi, %34'ü Demokrat Partiyi desteklemektedir. 2014 yılında ise Evanjeliklerin % 56'sı Cumhuriyetçi Partiyi, %34'ü Demokrat Partiyi desteklediği görülmüştür.²² Günümüzdeki bazı araştırmalar Evanjeliklerin sosyal bilinç konusunda duyarlı olmaya başladıklarını, ilgi yoğunluklarının ise cinsi ahlak konularından sosyal adalet konularına kaydırmaya başladıklarını göstermektedir. Evanjelik sol geleneksel aile yapısı ve hayatın kutsallığı konularına önem vermenin yanında yoksulluk, çevre, iklim değişimi, insan hakları ve savaş karşıtlığı gibi konulara daha çok önem vermektedir.²³

Evanjelik Sol, diğer evanjelikler gibi İncili öncelikli otorite olarak kabul etmektedir. İncilden, ahlaki nasihatler ve kendi siyasetlerine uygun pasajlardan alıntı yaparlar. Tüm evanjelikler gibi özel öneme sahip olan dindar yaşantının yayılması olan evanjelizasyona ve kişilerin hidayete erdirilmesine önem verirler. İsa'ya olan adanmışlığı örnek almaları

¹⁸Mokhtar Ben Baraka ve John Chandler,a.g.e. s.47

¹⁹ Elizabeth Bruenig, a.g.m.

²⁰ Mokhtar Ben Baraka ve John Chandler,a.g.e. s.47

²¹ Craig S. Keener, a.g.m.

²² <http://www.pewforum.org/2015/11/03/chapter-4-social-and-political-attitudes/29/12/2016>

²³ Mokhtar Ben Baraka ve John Chandler,a.g.e. s.47

gerektiğini sık sık dile getirirler. İncili örnek alan bir hayat tarzını vurgularlar. Bunlara Evanjelik Sol denilmesinin nedeni İncili algılayış biçimlerinin solculara benzemesinden kaynaklanmaktadır. İncilin öğretilerine göre Hıristiyanlar özellikle yoksulluk, savaş, ırkçılık, cinsiyet ayrımcılığı ve çevre konularına duyarlı olmalıdırlar. Bu konular Evanjelik Solun ahlaki görüşlerinin merkezini oluşturmaktadır. Hıristiyan Sağ kesimin üzerinde durmadığı ırk ve sınıf farkı, çevre, cinsiyet ve savaş konularına farklı yaklaşım sergilerken, kürtaj ve eşcinsellik karşıtlığı konuları gündemlerinin merkezine koymamaktadırlar.²⁴

Evanjelik sol, sağcı evanjelikler gibi büyük bir yapıya sahip değildir. Eldeki para ve halk desteği büyük kurumlar kurmaya yetmemiştir. Hareketin kaynakları sınırlı olduğundan yükü genellikle gönüllüler veya az paraya çalışan kişiler çekmektedir. Bununla birlikte son yıllarda evanjelik sol dışından da para desteği almaya başlamışlardır. Siyasi mesajlarını kitap, dergi, konferans ve halkla ilişkiler yöntemleriyle iletmektedirler. Sol evanjeliklerin de sağcılar gibi karizmatik liderler etrafında toplandıkları görülmüştür. Hareketin önde gelen iki ismi Tony Campolo ve Jim Wallis'tir. Son kırk yılda bazı bakımlardan gündemleri ve örgüt yapısı pek değişmemiştir. 2004 yılı başkanlık seçimlerinde Jim Wallis ve kitabı "*God's Politics*" (Tanrının Siyaseti) devam eden bir sürecin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Wallis, kitabında yazdıkları şeyler aslında 1970'lerden beri söylediklerinden oluşmaktadır. Ancak 1970-2000 arasında Hıristiyan Sağ hareket o kadar baskındı ve ulusal medyanın ilgisi o kadar üstündeydi ki bu ortamda Evanjelik Solun sesi duyulmuyordu. O dönemde Hıristiyan sağ liderlerinin dile getirdiği konulara karşı oluşan muhalefet boşluğunu Wallis ve Campolo doldurmaktaydı.²⁵

Evanjelik Sol Liderler

Tony Campolo (1935-)

Eastern Üniversitesinde sosyoloji profesörü olan gezici bir Baptist vaizdir. Yazı yazma, ve vaaz etme dışında yoksullara yardım etme faaliyetlerini sürdürmüştür. Haftada bir İngiltere'de yayın yapan "From Across the Pond" adlı radyo programına çıkmaktadır. Campolo ABD Başkanı Bill Clinton'un Lewinski Skandalı sonrasında Clinton'a manevi

²⁴ David P.Gushee,a.g.e. s 59

²⁵ David P.Gushee, a.g.e. s.60

danışmanlık yapmış ve geniş kitlelerce tanınma imkânı bulmuştur. “Beyond Borders” (Sınırların Ötesi) örgütü için Haiti’de çocuklara okuma-yazma öğretilmesi için çalışmıştır.²⁶

Compassion International örgütünü destekleyerek Zimbabve’de yüzlerce öksüz veya AIDS mikrobu taşıyan çocuğa barınma ve eğitim hizmeti vermiştir. Evangelical Association for the Promotion of Education EAPE (Eğitimi İlerletme Evanjelik Örgütü) kurucusudur. Örgütün görevi evanjelizm ve sosyal adaleti birleştirerek, İsa adına Tanrının Krallığını kurmaya çalışmaktır. EAPE örgütü yurt içi ve yurt dışında birçok rahibi desteklemektedir. EAPE yurt içinde fakir çocuklara eğitim imkânı, okul dışı faaliyetler, genç girişimciler için iş kursları, İncil eğitimi gibi birçok programa dâhildir. En bilinen EAPE Programı guruba yeni giren gençlerin bir yıl boyunca merkeze yakın mahallelerde misyonerlik faaliyetinde bulunduğu “Mission Year” dir. Bu program evanjelik üniversite mezunları arasında oldukça popülerdir. Kendi adının verildiği Sosyal Değişim okulunun amacı, dünya üzerindeki şehir topluluklarını dönüştürmek için becerilerini kullanacak kişileri yetiştirmek. Campolo, binlerce kilise, üniversite ve ilahiyat fakültesinde verdiği etkili konferanslarla tanınmaktadır. Konferanslarının ses ve görüntü dosyalarını internet ortamında yayınlarak halka erişmeyi amaçlamaktadır. Campolo kitap ve konferanslarında kilisenin önemini, entellektüel ve siyasi bağımsızlığını yerleştirmenin önemini vurgulayan mesajlar vermektedir. En zor durumlarda bile doğruluktan şaşmamanın önemi anlatmaktadır bunun yanında, dindar hayat tarzının yayılması ile sosyal eylem, sosyal adalet ve sosyal hizmet konularının birbirinden ayrı ele alınmaması gerektiğini vurgulamıştır.²⁷

O’na göre Hıristiyanların, İsa’ya hizmet adına yapacakları en önemli şey sosyal sorunların çözümü için çalışmaktır. Bu bağlamda yoksulluğun azaltılması, fakir ülkelere yardım etmek, devlet okullarını desteklemek, kadın-erkek eşitliğini savunmak, çevre sorunları ve silahların kontrolü gibi konularla ilgilenmektedir. Eşcinsellere yapılan baskılar, kürtaj yapan doktorların öldürülmesi, ırkçılık, televizyon, tütün mamullerinin kullanımı ve tütün endüstrisi, katı mülteci yasaları, dini radyo yayınları, kilise ve devlet arasındaki sınırların kaldırılmasına yönelik çalışmalar, Cumhuriyetçi parti içinde oluşan muhafazakâr Hıristiyan blok, Amerikan-Evanjelik milliyetçiliği, militarizm ve yabancı düşmanlığı Campalo’nun karşı

---

²⁶ a.g.e. s.61

²⁷ David P.Gushee, a.g.e. s.62

olduğu konuları oluşturmaktadır. Campolo kitaplarında, Evanjelik sağa karşı ifade edilen birçok sosyal liberal görüşle İsa'nın öğretilerini bağdaştığını belirtmektedir.²⁸

Jim Wallis (1948-)

Evanjelik sol guruplar arasında en etkili gurup olan “Sojourners Community” nin kurucusu ve “God’s Politics” adlı kitabın yazarıdır. Yaptığı yayınlar solcu / yenilikçi evanjeliklerin savunduğu fikirleri yansıtmaları bakımından önemlidir. Hatta bu fikirlerin önemli bir kısmının 2008-2017 arası ABD Başkanı Obama tarafından paylaşıldığı ve uygulandığı görülmüştür. Wallis, önce Detroit bölgesinden evanjelik bir kilisede yetişmiş sonrasında ise İllinois Trinity Evanjelik İlahiyat Okuluna devam etmiştir. 1960’ların ırkçılıkla mücadele eden Sivil Haklar Hareketi dönemine şahit olmuş, kendi kilisesinde ırkçılıkla ilgili tutumdan rahatsız olmuştur. Bunun yanında Evanjeliklerin yoksulluk konusuna az vurgu yaptığını görmüştür. O dönemde kendi okulunda birçok evanjeliğin aksine sosyal adaleti savunan ve Vietnam Savaşına karşı olan küçük bir gurup içinde yer alarak, “The Post American” adında bir dergi çıkarmaya başlamışlardır.²⁹ Özellikle materyalizm ve milliyetçilik gibi orta sınıf Amerikan değerlerini İncil öğretilerini kullanarak halka dayatmalarını eleştirip, buna karşı çıkmışlardır. Bunun yerine dergi İncil’deki yoksulluk, barış, adalet, ırkçılık, cinsiyet ayrımcılığı ve çevre kavramlarına dikkat çekmeye çalışmıştır. Hıristiyanlığın adalet ve fakirlik kavramları olmaksızın eksik olacağına dikkat çekmişlerdir.³⁰ 1975 te topluluktan bir gurup, Washington’un yoksul bölgelerini ziyaret etmiş burada gördüklerinden etkilenerek derginin ismini Geçici Kalanlar anlamına gelen *Sojourners* olarak değiştirmişlerdir. Mecazi olarak bu ismi vermelerinin nedeni ise Hıristiyanların çoğunun bu dünyada dolu dolu yaşamamasıdır, bunun karşısında *Sojourners Topluluğu* aslında kendilerini farklı bir düzene adayın yolcular olarak görmektedirler. Yoksul ve muhtaçların arasında yaşamak Evanjelik Hıristiyanlığın başka bir yönüdür. Uzun yıllar *Sojourners* üyeleri bir arada malları ve gelirlerini manastır düzeninde olduğu gibi paylaşarak bir çeşit komün hayatı yaşamışlardır. Mahallelerindeki yoksulları belirleyerek çocuklarına okul sonrası eğitim vermişler, bu yolla çocukları bu yoksul ortamdaki kolejlere göndermeyi başarmışlardır.³¹ Zaman içinde komün yaşam tarzından uzaklaşan *Sojourners* topluluğu günümüzde tipik taraftar örgütü olarak varlığını devam ettirmektedir. *Sojourners*, dergi ve diğer yayınlar yaparak, sanal âlemden varlığını sürdürmekte, halk tabanı hareketi ve gönüllü faaliyetlerine devam etmektedir. Wallis

²⁸ a.g.e. s.63

²⁹ BarryHankins, a.g.e. s.156

³⁰ David P.Gushee, a.g.e. s.59

³¹ BarryHankins, a.g.e. s.157

bu organizasyonun lideridir. Vaaz, eğitim, eylemcilik ve yazı yazma gibi faaliyetlerde gurubun vitrinliğini yapmaktadır.³²

Sojourners ulusal ve uluslararası alanda geniş bir gündemi takip etmektedir. Kendilerini barışçı ve sosyal adaletçi olarak tanımlayan topluluk, Irak savaşında olduğu gibi tüm savaşlara karşı olduklarını ifade etmişlerdir. Amerikan emperyalizmine, İsrail'in politikaları için daha fazla savaş vermeye, Filistin topraklarının işgaline, işkenceye ve nükleer silahlanmaya karşıdırlar. Ekonomi bağlamında Orta Amerika Serbest Ticaret Anlaşması gibi faaliyetlere karşıdırlar; buna mukabil, ticarete adaletli olmayı, Afrika ülkelerinin borçlarının affedilmesi ve açlıkla mücadele gibi konuları da savunmaktadırlar. Ulusal ölçekte ise Amerika'da ekonomik adalet, yoksulluk, kaliteli devlet okulu eğitimi, küçük aile çiftlikleri, asgari ücretin artırılması, kaliteli sağlık sigortasına geçiş gibi konuları savunmaktadırlar. Sojourners ölüm cezasının kaldırılmasını ve çevre duyarlılığını desteklemekte, dolayısıyla büyük girişimlere şüphe içinde yaklaşmaktadırlar. Wallis de Campolo gibi 1995'te kurulan "Yenilenmeye Çağrı" Call to Renewal- CTR adında kilise ve inanç temelli kurumların oluşturduğu bir örgüte bağlıdır. Örgütün amacı siyasi ideolojiyle bozulmamış halk ile herhangi bir siyasi harekete karışmadan el ele vererek yoksullukla mücadele etmektir. 1995 te bir araya gelen yüz kadar Evanjelik, Ana damar Protestan, Katolik ve Ortodoks din adamı, inanan insanlar tarafından oluşturulan yenilenmiş bir siyasi vizyona ihtiyaç duyulduğunu bildirmiştir. Wallis'in önderliğinde kurulan Yenilenmeye Çağrı Örgütü 10 yıldan fazla bir süre Sojournersdan ayrı hareket etmiş, 2006'da Sojourners bünyesine dâhil olmuştur. Yenilenmeye Çağrı Örgütü iyi bir toplum için yedi prensip sıralamıştır. Bunlar:

- 1- Tüm ırklardan insanların tam katılımı
- 2- Çalışanlara ailelerini geçindirecek şekilde gelir verilmesi
- 3- Gelirine bakılmaksızın herkes için uygun kaliteli sağlık sigortasının oluşturulması.
- 4-Tüm çocuklar için eğitim veren okullar
- 5- Sağlam ve hesaplı barınma
- 6- Sağlam ve emniyetli mahalleler
- 7- Toplumun her kesimine uygun aile dostu politika ve programlar

Yenilenmeye Çağrı Örgütü, evanjelik bir sol koalisyon kurmayı başarmıştır. Bu koalisyonda sadece Evanjelikler değil Katolikler, Pentakostcular, Anadamar Protestanlar, beyaz Evanjelikler, Latinler, Asya kökenliler, zenci Amerikalılar vardır.³³

---

³² David P.Gushee, a.g.e. s.64

Wallis yazdığı “*God’s Politics*” adlı kitabında evanjelik sağ ve laik solcuları eleştirerek alternatif sunmuştur. Hıristiyan Sağın Cumhuriyetçi Partiye bağlı siyaset yapmasını eleştirmiştir. Hıristiyan Sağ, dinin genel anlamının çoğunlukla dışına çıkmıştır sözgelimi, cinsiyet ve kültürel konulara aşırı saplanmıştır ki adalet gibi önemli konuları görmezden gelmektedir. Bunun yanında laik solcular ise dinin siyasetten beklentisini anlayamayarak dini kamu alanında tamamen çıkarmak istemekte, dindar halkı ve değerlerini aşağılamaktadırlar. Kendisi aslında bireyin sorumluluğu, yaşamın kutsallığı, dünyadaki gerçek kötülük, insan karakterinin önemi, ebeveyn olmanın ve güçlü aile değerleri konularında tutucu olduğunu ifade etmiş. Ancak dinin özellikle medya tarafından günümüzdeki yaygın sunumunda sosyal adalet ve savaş gibi konularda İncil vizyonunun göz ardı edildiğini, laik kesimin ise sadece solcu oldukları için bu vizyonu yok saydıklarını belirtmiştir.³⁴

Wallis kitabında işlediği konulara liberallerin ve muhafazakârların dikkatlerini çekerek, İncil’in bu konularda hem liberal hem de muhafazakârlara yol gösterdiğini ifade etmektedir. 2004’te yaygın bir slogan olan “Tanrı Cumhuriyetçi veya Demokrat değildir.” cümlesini kullanmakla da bunu amaçlamıştır. Yazılarında ve vaazlarında diğer peygamberlerden öte İsa’ya daha çok odaklanmıştır.³⁵ Örneğin Wallis, İsa’nın Dağ Vaazındaki öğretilerinin bu günkü davranışlarının mihenk taşı olarak anlaşılmasını isteyerek barışın, yoksullara desteğin ve adaletin yanında olunması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Buna göre İsa, düşmanını sevmeyi, alçak gönüllülüğü, kendi kendini muhasebe etmeyi, doğru söylemeyi, insan haklarına saygılı olmayı ve Tanrıya tamamen güvenmeyi öğretmektedir. Wallis’e göre tüm bunlar pervasızca savaş açmaya, tutuklulara işkence etmeye, zenginlere vergi indirimi yapılmasına, aşırı milliyetçiliğe, yaşam sınırının altında maaş ödenmesine, Irak savaşı için yanıltıcı ve yalan beyanlara, ulusal güvenliği sağlamak adına terörle sonu gelmeyen önleyici savaş çıkartma çabalarına tezat teşkil etmektedir.³⁶

Wallis’e göre günümüzde ABD, korkuya dayalı bir dış siyaset izlemektedir. 11 Eylül sonrası yaşanan travma ve korku nedeniyle Bush yönetimini Afganistan ve Irak’a askeri hareket düzenlemiş, ulusal ve uluslararası önceliklerinde hatalı davrandığını belirtmiştir. O’na göre terörizm ciddiye alınmalıdır ancak ahlaki değerlerde korku nedeniyle herhangi bir

³³ David P.Gushee, a.g.e. s.64-65

³⁴ Jim Wallis, *God’s Politics: Why the Right Gets It Wrong and the Left Doesn’t Get It*, Harpers, San Francisco, 2005 s.3-4

³⁵ David P.Gushee, a.g.e. s.66

³⁶ a.g.e. s.67

sapmaya neden olmamalıdır.³⁷ Terörizmi anlamak için nedenin köküne inilmeli ve barış yapma, polisiye tedbirler ve önleme yaklaşımı ile mücadele edilmelidir. Bush yönetimi terörle mücadeleyi iyi ve kötü arasındaki bir mücadele teolojisi olarak ele almaktadır. Bu kötü teoloji sonucu “ya bizimlesiniz, ya da bize karşısınız” söylemiyle hareket etmiştir. Bush kendilerinin iyi taraf olduğunu savunurken, teröristlere göre Şeytan, Beyaz Saraydadır. Oysa İsa'nın öğretilerine göre önce kendi gözümüzdeki çöpü görmeli, yani kendi hatalarımızı da sorgulamamız gereklidir. Terörizm için öncelikli çözüm askeri olmamalıdır, finansal mücadele ve uluslararası istihbarat koordinasyonu daha etkili bir yoldur. Yoksulluk ve umutsuzluk terörü tetiklemektedir. Adaletle terörizm bataklığı kurutulmalıdır. Tarafların her ikisi de kendini güvende hissediyorsa bir güvenlikten bahsedilebilir. Terörizm doğru şekilde tanımlanmalı ve çifte standartlı yaklaşıma izin verilmemelidir. Bu anlamda terör masumların canına yönelik eylemlerdir ve uçaklarla gökdelenlere dalan kimseler de sivillerin dolu apartmanlara askeri saldırı düzenleyenler de teröristtir. Terör tehdidine karşı tek taraflı güç kullanmak yerine çok taraflı ve uluslararası hukuku kullanarak mücadele edilmesi gereklidir.³⁸ Amerika'nın Haçlı Seferi düşüncesi ile hareket ederek dünyaya düzen getirme düşüncesine karşı çıkmaktadır.

Jimmy Carter,” Filistin ziyaretinden sonra gördüklerim bana daha çok Güney Afrika'daki ırk ayrımcılığı hatırlattı” bunun için de çok eleştiri almıştır. Batı Şeria'da ya da Gazze'de İsrail yerleşimlerinden dolayı birbirine bitişik Filistin toprağının veya Filistin devletinin olmadığını, Filistin toprağının sadece parçalarının olduğunu, İsrail'in her şeyi kontrol ettiğini söylemiştir. Wallis bu kelimeleri kullanmış İsrail'in Filistinlilere karşı orantısız güç kullandığını işaret etmiş, İsrail'e karşı yapılan intihar eylemlerini de eleştirerek her ikisinin de savunulabilir bir yönünün olmadığını vurgulamıştır.³⁹

Wallis, yoksullukla ilgili olarak İncil'de 2000 dizenin üzerinde bulguya dikkat çekmiş, Amerikan Hıristiyanlarının Kutsal Kitabı yanlış kullanarak veya yok sayarak Tanrının yoksullara olan derin ilgisini ve insanların ekonomik adalete olan ihtiyacını kutsal kitaptan ayırdıklarını iddia etmiştir. Kutsal Kitapta Yoksulluk ve haksızlıkla ilgili ikibinin üzerinde ayetin oluşunu, Eski Ahitte yoksulluğu putperestlikten sonra ikinci en önemli tema olduğunu

---

³⁷ Jim Wallis, a.g.e. s.88

³⁸ Jim Wallis, a.g.e. s.105-106

³⁹ a.g.e. s.173-176

belirtmiştir. Yeni Ahitte her on altı ayetten biri fakirlik ya da para konusuyla ilgilidir. İlk üç Sinoptik İncil'de on ayetten biri, Luka'da her yedi ayetten biri yoksulluktan bahseder.⁴⁰

Matta 25'i işaret ederek Hıristiyanların yoksullara karşı nasıl davrandıklarından sorumlu olacağını belirtmiştir. Matta 25'te şöyle denilmektedir:

31 “İnsanoğlu kendi görkemi içinde bütün melekleriyle birlikte gelince, görkemli tahtına oturacak. 32 Ulusların hepsi O'nun önünde toplanacak, O da koyunları keçilerden ayıran bir çoban gibi, insanları birbirinden ayıracak. 33 Koyunları sağına, keçileri soluna alacak. 34 “O zaman Kral, sağındaki kişilere, ‘Sizler, Babam’ın kutsadıkları, gelin!’ diyecek. ‘Dünya kurulduğundan beri sizin için hazırlanmış olan egemenliği miras alın! 35 Çünkü acıkmıştım, bana yiyecek verdiniz; susamıştım, bana içecek verdiniz; yabancıydım, beni içeri aldınız. 36 Çıplaktım, beni giydirdiniz; hastaydım, benimle ilgilendiniz; zindandaydım, yanıma geldiniz.’ 37 “O vakit doğru kişiler O’na şu karşılığı verecek: ‘Ya Rab, seni ne zaman aç görüp doyurduk, susuz görüp su verdik? 38 Ne zaman seni yabancı görüp içeri aldık, ya da çıplak görüp giydirdik? 39 Seni ne zaman hasta ya da zindanda görüp yanına geldik?’ 40 “Kral da onları şöyle yanıtlayacak: ‘Size doğrusunu söyleyeyim, bu en basit kardeşlerimden biri için yaptığınızı, benim için yapmış oldunuz.’ 41 “Sonra solundakilere şöyle diyecek: ‘Ey lanetliler, çekilin önümden! İblis’le melekleri için hazırlanmış sönmez ateşe gidin! 42-43 Çünkü acıkmıştım, bana yiyecek vermediniz; susamıştım, bana içecek vermediniz; yabancıydım, beni içeri almadınız; çıplaktım, beni giydirmediniz; hastaydım, zindandaydım, benimle ilgilenmediniz.’ 44 “O vakit onlar da şöyle karşılık verecekler: ‘Ya Rab, seni ne zaman aç, susuz, yabancı, çıplak, hasta ya da zindanda gördük de yardım etmedik?’ 45 “Kral da onlara şu yanıtı verecek: ‘Size doğrusunu söyleyeyim, mademki bu en basit kardeşlerimden biri için bunu yapmadınız, benim için de yapmamış oldunuz.’ 46 “Bunlar sonsuz azaba, doğrular ise sonsuz yaşama gidecekler.”⁴¹

Wallis, burada kendisine en çarpıcı gelen şeyin İnsanların Mesih’in önünde toplandıklarında hepsinin kendilerini O'nun takipçileri olduklarına inanmaları ancak yoksullara davranışlarının onları cennete veya cehenneme göndereceği olmasıdır. Gerçek doktrin, kişisel dindarlık, cinsel ahlak, kilisede rahip olmak değil yoksullara davranışın kurtuluşa belirleyici olması şaşırtıcıdır. Wallis’e göre İsa, gerçekte, "Onlara nasıl davrandığımızdan dolayı beni ne kadar çok sevdiğinizi bileceğim" diyordu. Bir anlamda “yoksullar için ne yaparsan yap, sanki benim için yapmış gibisin ve tersine, onları görmezden gelmek beni görmezden gelmek gibidir” demiştir.⁴²

⁴⁰ a.g.e. s. 211-212

⁴¹ Kutsal Kitap, Matta 25/ 31-46

⁴² Jim Wallis, a.g.e. s. 217-219

Wallis yurtiçi ve yurtdışındaki yoksulluğu dile getirerek Federal Hükümetin yoksullukla ilgili programlara yeterli desteği vermediğini ifade etmiştir. Uluslararası alanda ise yoksul ülkelerin borçlarının affedilmesi faaliyetlerini desteklemiştir.⁴³

Wallis'e göre Hıristiyanların siyasete katılımı sadece bir parti ile sınırlı olmamalıdır. Hıristiyan Sağ'ın devamlı Cumhuriyetçilerle birlikte olmasını onlarla birlikte hareket etmesini eleştirmiştir. Bununla birlikte kendisi bir partiye bağlı olma riskini alarak 2004 seçimlerinden sonra Demokrat Partiyle ilişki içine girmiştir. Demokrat Parti liderleri Wallis'e gelerek kendilerinin laik görüntüsü ile tezat oluşturan dini konuları ön plana çıkarıp dindarların ilgisini çekmeye güçlerinin yetmeyeceğinden korktuklarını dile getirmişler sonra da Wallis gibi Ortodoks, Kutsal Kitaba bağlı, hatta teolojik olarak muhafazakâr ancak siyasi görüş olarak liberal birine danışmışlardır. Bunun sonucu söylemlerinde dini terminolojiyi konuşamamalarının günün siyasi koşulları altında ciddi bir sorun olduğunun farkına varmışlardır.⁴⁴

Wallis kitabında, kürtaj, ölüm cezası, ırkçılık, evlilik ve eşcinsellik konularını sosyal meseleler başlığı altında ele almıştır. Kürtaj konusunun Cumhuriyetçiler tarafından istismar edilerek oy toplandığını, öbür tarfta demokratların bu konuda katı tutum sergilediklerini ifade etmiştir. Demokratlar bu konuda açık kapı bırakmalı, kendileriyle diğer görüşleri benimseyen ancak sadece bu tutum sebebiyle ayrı düşen seçmenleri kucaklamasını istemiştir. Bununla birlikte hükümet kürtaja olan talebe neden olan etkenleri azaltmaya uğraşmalıdır. Ölüm cezasına karşıdır. Mevcut idamların askıya alınmasını istemektedir. Irk ayrımının Amerika'nın asli günahı olduğunu belirtmektedir. 1960larda Cumhuriyetçilerin güneydeki beyaz oyları almak için ırkçılıkla ilgili zencilerin lehine çıkmış bazı kararları temyize götürme olayını örnek göstermiştir. Kilise merkezli olarak ırkların uzlaşmasını desteklemektedir. Aile değerleri ile ilgili olarak ailelerin yaşamaları ve çocuklarına iyi bir şekilde yetiştirmeleri için desteklenmelerine inanmaktadır. Boşanma, istismar ve evlilik dışı çocukların oranına dikkat çekerek bunları önemli sorun olarak görmektedir. Kendilerinin eşcinsel evliliğe karşı olduklarını belirlemekle birlikte Eşcinsellik meselesinde arabulucu olma niyeti vardır. Eşcinsellik karşıtı dindarların eylemlerine karşı olduğunu ifade ederken eşcinsellerin de insan

---

⁴³ Jim Wallis, a.g.e. s.222

⁴⁴BarryHankins, a.g.e. s.157

haklarının olduğuna dikkat çekmektedir. Sivil diyalogla bu sorunların çözülebileceğine inanmaktadır.⁴⁵

SONUÇ

Günümüzde Evanjeliklerin büyük bir kısmının siyasetin sağ kanadı ile ilişkilendirilmesinin yanında sol kanadı da destekleyen evanjeliklerin var olduğu bir gerçektir. Evanjelikler tarih boyunca yenilikçi bir yapı göstermelerine 20. yüzyılın başlarında meydana gelen modernist ve köktenci tartışmalar sonucu Ana akım kiliseler modernizmle uyum sağlamış, evanjelik kiliseler ise bu guruplardan ayrılarak "fundamentalistler" olarak adlandırılmaya başlanmıştır. Köktenciler, Hıristiyan inancının esasları olarak gördükleri temel konuları korumak için modernistlerle karşı karşıya gelmişlerdir. Bu dönemde evanjeliklerin siyasal tercihleri farklılıklar arz etse de solcu ve sağcı hareketleri destekleyen evanjelikler kendi siyasal tercihleri doğrultusunda bir araya gelerek blok halinde hareket etmemişlerdir. 1950'lerde kendisini neo-evanjelik veya yenilikçi olarak niteleyen evanjelikler, köktencilerden farklı olduklarını ifade ederek bu guruptan ayrılmışlardır. Evanjelik Sol 1960 lı yılların muhafazakâr-yenilikçi tartışmalarından ortaya çıkan bir harekettir denilebilir. Kürtaj, eşcinsel hakları, kadın hakları, ırkçı tutumlar, Vietnam Savaşı ve Amerikan Kapitalizmi gibi konularda muhafazakârlarla aynı fikirde olmayan ve yenilikçi diye de adlandırılan Evanjelikler farklı bir tutum sergileyerek Evanjelik Sol Hareketinin temellerini atmışlardır. 1960'lı yıllarda solcu evanjelikler siyasal anlamda bir birliktelik gösterememişlerdir. Bunun nedeni ise dağınık ve kendi başına hareket eden bu gurupların farklı geleneklere mensup, farklı hisleri taşıyan bambaşka projeleri takip eden kişilerden oluşmasıdır.

Evanjelik Sol kesim için İncil diğer evanjelikler gibi öncelikli otorite olarak kabul edilir. İnciden, ahlaki nasihatler ve kendi siyasetlerine uygun pasajlara özel vurgu yaparlar. Tüm evanjelikler gibi özel öneme sahip olan dindar yaşantının yayılması olan evanjelizasyona ve kişilerin hidayete erdirilmesine önem verirler. İsa'ya olan adanmışlığı örnek almaları gerektiğini sık sık dile getirirler. İncili örnek alan bir hayat tarzını vurgularlar. Onlara göre Hıristiyanlar özellikle yoksulluk, savaş, ırkçılık, cinsiyet ayrımcılığı ve çevre konularına duyarlı olmalıdırlar. Bu konular Evanjelik Solun ahlaki görüşlerinin merkezini oluşturmaktadır. Hıristiyan Sağ kesimden farklı olarak kürtaj ve eşcinsellik karşıtlığı gibi konuları ana gündem yapmazlar. Evanjelik sol, sağcı evanjelikler gibi büyük bir ekonomik

---

⁴⁵ David P.Gushee, a.g.e. s.70

yapıya sahip değildir. Hareketin kaynakları sınırlı olduğundan yükü genellikle gönüllüler veya az paraya çalışan kişiler çekmektedir. Bununla birlikte son yıllarda evanjelik sol dışından da para desteği almaya başlamışlardır. Siyasi mesajlarını kitap, dergi, konferans ve halkla ilişkiler yöntemleriyle iletmektedirler. Sol evanjeliklerin de sağcılar gibi karizmatik liderler etrafında toplandıkları görülmüştür. Demokrat partili Obama'nın ABD başkanlığı döneminde siyasi olarak en yüksek seviyeye çıkmışlar ve fikirlerini uygulamaya çalışmışlardır.

KAYNAKÇA

Bebbington, D.W., *Evangelicalism in Modern Britain A History from 1730s to the 1980s*, Routledge, 1989.

Cochran, Robert F., *Faith and Law: How Religious Traditions from Calvin to Islam View American Law*,

Gushee, David P., *The Future of the Faith in America: The Public Witness of the Evangelical Center*, Baylor University Press, Texas

Hankins, Barry, *American Evangelicals: A Contemporary History of A Mainstream Religious Movement*, Rowman and Littlefield, 2008

Keener, Craig S., *The Evangelical Left in History and Today*, 19 Haziran 2012, <http://www.huffingtonpost.com>

Kutsal Kitap, Kitabı Mukaddes Şirketi ve Yeni Yaşam Yayınları, Seoul, 2011

Noll, Mark A., *The Rise of Evangelicalism*, s.17.

Olson, R.E., *The Westminster Handbook of Evangelical Theology*, s.3.

Wallis, Jim, *God's Politics: Why the Right Gets It Wrong and the Left Doesn't Get It*, Harpers, San Francisco, 2005

<http://www.oxforddictionaries.com>